

Výchova k přírodě

Bereme jako samozřejmost, že pijeme čistou vodu a dýcháme vzduch, který není znečištěn tak jako dříve. Co všechno nám příroda nabízí? A co můžeme nabídnout my jí?



SOUTĚŽ PRO MALÉ PŘÍRODOVĚDCE



Šikovným dětem, které se vyznají ve světě hmyzu, je určena naše soutěž pro malé přírodovědce. K tomu, abyste vyhráli, je potřeba správně zodpovědět soutěžní otázky. Pokud se pak na vás usměje štěstí při losování, získáte jednu z pěti lákavých výher.

Soutěžní otázky

1. Víš, který brouk je v ČR největší? Je to vodomil černý, tesařík zavalitý nebo roháč obecný?
2. Který motýl je v ČR největší? Babočka osiková, okáč voňavkový nebo otakárek fenyklový?
3. Vosa i včela mají žihadlo. Která z nich může bodnout několikrát a která jen jednou? Vysvětlíte proč.

Odpovědi zasílejte na e-mailovou adresu informatorium@portal.cz a do předmětu zprávy uveďte **soutěž pro malé přírodovědce**. Uzávěrka soutěže je **31. května 2013**. Do e-mailu kromě odpovědí uveďte svou adresu.

Ze správných odpovědí vylosujeme pět výherců. **První cena** – hmyzí domek pro včelky samotáčky; **druhá cena** – krmítko pro motýly a jiný hmyz; **třetí až pátá cena** – malé krmítko pro ptáky.

Ceny do soutěže poskytl internetový obchod www.zelenadomacnost.com, který nabízí široký sortiment výrobků pro zvířata na zahradě.



Staňte se Vodními strážci!

Členové Klubu vodních strážců dostávají pravidelně 2x ročně časopis, ve kterém jsou informace o vodě, přírodě, životním prostředí, různé hry, kvízy a zajímavosti, které učitelé mohou využít při výuce.

Přihlaste svou třídu k odběru časopisu Klubu vodních strážců (na přihlášce do roku narození dejte kód 2222).

Prvních 20 tříd, které se přihlásí, od nás obdrží pracovní listy s CD pro pedagogy a deskovou hru Cesta vody k lidem. Stačí vyplnit Přihlášku do Klubu na

www.vodnistrazci.cz

Pražské vodovody a kanalizace a.s.

O tom, jak v mateřské škole uskutečňovat environmentální výchovu, jsem si povídala s Monikou Kovalskou z MŠ Kamarád v Novém Vesele a s Mgr. Magdalénou Kapuciánovou z pražské MŠ Semínko, při níž funguje Lesní mateřská škola Lesníček. V čem vidí Magdalena Kapuciánová smysl environmentální výchovy? „Smyslem environmentální výchovy je především probuzení zájmu o okolní prostředí a v souvislosti pochopení vzájemné provázanosti vztahů v přírodě, zároveň i propojení přírody a lidské společnosti a nakonec odpovědnost vůči budoucnosti. Jestliže na environmentální výchovu v předškolním věku nezapomeneme, pak si lidé budou přírody vážit a chránit ji, protože hodnoty, postoje a názory člověka se utvářejí právě v raném dětství. Nestačí dětem jen umožnit kontakt s přírodou, ale je potřeba jim umožnit také zkušenosti, aby mohly přemýšlet o tom, že lidé jsou součástí přírody, že příroda je naším životním prostorem (vzduch, voda, půda), že příroda je zdrojem všeho, co vyrábíme, že tyto zdroje nemáme neomezené a že příroda funguje podle vlastních zákonitostí.“

Monika Kovalská nabídla zkušenost z praxe své mateřské školy. „Naše mateřská škola začala cíleně naplňovat záměry v oblasti environmentální a ekologické výchovy před osmi lety, a vzhledem k tomu, že jsme součástí příspěvkové organizace se základní školou, naše práce má smysl i díky pokračování na základní škole. Když pominu všechna negativa při slučování MŠ a ZŠ, kterých je bezesporu mnoho a za pravdu mi dají ti, kteří v takovém subjektu fungují, vzájemná návaznost a propojenost vzdělávacích záměrů v oblasti EVVO je zde velmi výrazná. Nejzřetelněji se to projevuje při přechodu dětí na první stupeň základní školy, kdy učitelé již mají na čem stavět. Provoz každé mateřské školy se řídí nějakými pravidly, která jsou pevně daná, ale vnitřní provoz mateřinek můžeme do jisté míry utvářet či ovlivňovat sami. My jsme se zamysleli nad tím, jak můžeme přírodě pomoci a s čím začít, co děláme pro utváření environmentálního citění dětí a co můžeme změnit. Vznikl tak plán činnosti podporující ekologickou a environmentální výchovu v naší MŠ, který každý rok upravujeme v závislosti na našich vzdělávacích plánech. Těmito aktivitami mám na mysli například různé exkurze, výlety, návštěvy, rodinné akce, společné akce se ZŠ, oslavy významných přírodních svátků, návštěvy středisek ekologické výchovy (dále SEV), třídění odpadů včetně koncového řešení jeho likvidace, ekologizace provozu. Samozřejmě že některé změny nejdou provést hned a chtějí svůj čas, hodně věcí je závislých na dobré vůli či osobní zodpovědnosti celého kolektivu. Nemůžeme kázat, co jak se má dělat a zároveň konat opak. Aby rodiče uvěřili, že toto je správná cesta ve vzdělávání jejich dětí, musíte je o tom přesvědčit.“ O environmentální výchově v praxi mluvila i Magdalena Kapuciánová. „Environmentální výchova se prolíná celým vzdělávacím programem i provozem mateřské školy. Ano, i provozem, protože i tam cítíme, že by se dalo ledacos změnit. Prostupuje také do třídních vzdělávacích plánů. Mimoto máme zpracovaný plán environmentální výchovy vzdělávání a osvěty. Plán je kromě samozřejmého vzdělávání žáků zaměřen také na další vzdělávání pedagogických pracovníků, ekologizaci provozu školy, materiální, prostorové a finanční zajištění EVVO a spolupráci školy s okolím.“

Z DĚTÍ VYROSTOU DOSPĚLÍ

Obou zkušených pedagožek jsem se zeptala, zda si myslí, že ke vztahu k přírodě lze vést i městské děti. „Ano, i když připouštím, že pozitivní vztah k přírodě může být přirozenější právě pro děti, které k ní mají blíž, což jsou jistě děti na vesnici či v malých městech,“ míní Monika Kovalská. „Městské mateřské školy budou muset investovat mnohem větší úsilí i finanční prostředky do toho, aby dětem přírodu v její syrové podobě co nejvíce přiblížily. Ale stále to bude o zájmu pedagogů a jejich nadšení či zájmu

rodičů a jejich podpoře. Je mnoho MŠ ve městech, které právě díky nevýhodě jejich umístění plánují spoustu aktivit, jak dostat děti přírodě co nejbližší. Záměry všech školek hodně podporují střediska ekologické výchovy, které jsou v každém kraji a jsou i podporovány krajskými úřady, přidávají se i další organizace či sdružení, která nabízejí výukové programy právě pro děti předškolního věku. Jsou to např. městské lesy jednotlivých větších městských aglomerací, lesní správy spadající pod krajské úřady (nabízejí programy Lesní pedagogika), záchranné stanice zvířat a jiné. Všechny tyto organizace organizují ať už konkrétní programy na svých pracovištích či nabízejí ke stažení pracovní listy na svých webových stránkách. Společným jmenovatelem pro všechny je připravit mateřským školám co nejpestřejší program pro děti v duchu environmentální a ekologické výchovy.“ Magdalena Kapuciánová přidává svůj pohled na věc: „Rozhodně to lze a je to potřeba. I z městských dětí jednou vyrostou dospělí, kteří budou rozhodovat o svém životě, o plánech města, budou vychovávat děti ve školách nebo ty své.“

NEBOJME SE UMAZAT

Zdá se tedy, že pro děti nejsou environmentální témata problém. Ale jak je přijímají rodiče? Mám zkušenost, že pro některé rodiče jsou přírodní témata „špinavá“, nelíbí se jim, že se děti umažou, manipulují s hlínou, přírodninami...

„Ano, je to tak,“ potvrzuje Magdalena Kapuciánová. „Na začátku jsme měli spoustu nedorozumění, protože rodiče nebyli zvyklí, že se chodí ven a že se děti za dopoledne mohou tolik ušpinit. Začali jsme hodně pracovat na tom, aby nás a děti pochopili. Dnes je informace, že jsme venku, jednou z prvních informací, kterou rodičům o školce dáváme. Připravujeme je na to, že budou muset oblečení častěji prát. A rodiče souhlasí. To že jsme hodně venku, děti mají možnost si se „špinavou“ hlínou hrát a do her se zapojují i učitelky, je naší předností. O probíhajícímu projektu jsou rodiče vždy informováni v šatně na nástěnce. Takže rodiče vědí, co děláme a proč.“

Monika Kovalská přidává svoji zkušenost. „Naše zkušenost s rodiči je velmi pozitivní. Neříkám, že jsme svým zaměřením na ekologickou a environmentální výchovu oslovili všechny rodiče, ale většina chápe dlouhodobější význam našeho snažení a snaží se naši práci podporovat. Je to možná i tím, že jsme vesnická MŠ – náš městys má kolem 1200 obyvatel a máme pět spádových obcí z regionu Vysočina –, ale i v městských školičkách se určitě najdou rodiče, kteří podpoří tyto snahy. Jde o běh na dlouhou trať a ještě nějakou dobu potrvá, než si všichni uvědomíme důležitost vzdělávání v environmentální oblasti, ale člověk je součástí přírody tak jako ostatní živočichové, a to, že jsme vývojově na nejvyšším stupni, nás neopravňuje k bezohlednému a nezodpovědnému chování. Každý musí začít sám u sebe, a děti nám mohou být mnohdy příkladem. Nám se daří právě díky dětem a jejich nadšení, které na ně dokážeme přenést, působit i na rodiče a aktivity, témata či

projekty, které spolu realizujeme, mají často bohatou účast a dostává se nám i slov ocenění a poděkování, což dříve nebylo. Naši rodiče si uvědomují, že to, co děláme pro jejich děti, je mnohdy nad rámec našich pracovních povinností a děje se to díky nadšení celého kolektivu, ať už pedagogického či provozního. Objevují se i problémy, především v nedostatečném oblečení, kdy se musíme s jednotlivými rodiči více domlouvat na vhodném oblečení ve vztahu k ročnímu období, nebo zaznamenáváme situace, kdy se rodič zlobí, že je dítě umazané či ušpiněné. V těchto případech se snažíme rodičům opakovaně vysvětlit, proč musejí děti mít holinky či venkovní oblečení ve skřínce, abychom ho mohli použít, kdy potřebujeme. A snažíme se jim i vysvětlit, jak jsou děti nešťastné, když právě kvůli nevhodnému oblečení nemohou dělat všechny aktivity jako ostatní děti. Myslím, že každý začátek je těžký a nové věci či změny mohou v rodičích vzbudit nedůvěru. Ale tak, jak máme dán do vinku dar děti motivovat a zaujmout, je na nás, abychom si poradili s tím, jak rodiče dostat „na svou stranu“, aby nás podporovali a důvěřovali nám. Díky celospolečenské diskuzi na téma nutnosti environmentálního vzdělávání je určitě čas vhodný k tomu, abychom přehodnotili naše vzdělávací záměry, a vztah dítěte k přírodě posunuli na vyšší příčku. Vychováváme v podnětném prostředí nejen dítě šťastné a spokojené, ale i zodpovědné za své chování, které v budoucnu povede k zájmu o udržitelné životní podmínky nás všech.“

Mgr. Marie Těthalová



Dokreslete další letokruhy – obrázek k úkolu Mapa pařezu na str. 16.